एकाइ १५ · गाउँमाथि एउटा कविता

कार्यपत्र

पूर्णाङ्क ३०

नाम _____ कक्षा _____ रोल नं. _____ मिति _____ प्राप्ताङ्क _____ / ३०

१ शब्दार्थ [३]

समूह 'क' का शब्दको अर्थ समूह 'ख' बाट पहिचान गरी जोडा मिलाउनुहोस्। समूह 'ख' का दुईओटा अर्थ बढी छन्। प्रत्येक जोडाको ०.५ अङ्क छ।

समूह 'क'		समूह 'ख'
१. थोता	☐	**क.** निलेको घाँस फेरि मुखमा फर्काएर चपाउनु
२. उग्राउनु	☐	**ख.** धेरै बिरामी, ज्यान जोखिममा परेको
३. पर्म	☐	**ग.** झरेर थोरै बाँकी रहेको (दाँत)
४. सिकिस्त	☐	**घ.** हतियारमा साँध लगाउनु, धारिलो पार्नु
५. भाकल	☐	**ङ.** अन्न निफन्ने बाँसको चेप्टो भाँडो
६. अर्जाप्रु	☐	**च.** देवतालाई गरिने पूजाको वाचा
		छ. खेतमा पानी लैजाने सानो नहर
		ज. आलोपालो गरी एकले अर्काको काम गरिदिने चलन

२ युग्म शब्द [२]

दिइएका शब्दसँग मिल्ने शब्द जोडेर युग्म शब्द बनाउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

क. साथी ख. चाड ग. मेला घ. खेती

_____

_____

३ ठिक कि बेठिक? [२]

पाठ्यपुस्तकको पृष्ठ २०७ देखि २१० सम्म रहेको दिनेश अधिकारीको 'गाउँमाथि एउटा कविता' गति र यति मिलाएर वाचन गर्नुहोस्। त्यसपछि वाक्य ठिक भए ✓ र बेठिक भए ✗ चिह्न लगाउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

i. 'गाउँमाथि एउटा कविता' छन्दमा नबाँधिएको गद्य कविता हो। ☐

ii. कविताको गाउँमा समय घडीले बताउँछ। ☐

iii. कविताको गाउँमा एउटै इनार भए पनि पानी नपाएको गुनासो कसैले गर्दैन। ☐

iv. कविले कविताको अन्त्यमा गाउँका शिक्षकलाई सम्बोधन गरेका छन्। ☐

४ कविताको बोध [८]

'गाउँमाथि एउटा कविता' का आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्।

क. कविताको गाउँमा परदेश गएकाको कुशल मङ्गल कसरी अनुमान गरिन्छ? [१]

ख. कविले गाउँका घरलाई केसँग तुलना गरेका छन्? [१]

ग. 'नाङ्लो भएर यो अहिले पनि कनिका निफनिरहेकै छ' ले गाउँको कस्तो अवस्था देखाउँछ? [२]

घ. दिइएका हरफको व्याख्या गर्नुहोस्: [४]

'एउटै इनार छ सम्पूर्ण गाउँमा
र पनि कसैले पानी पिउन नपाएको गुनासो छैन'

५ बोध प्रश्नोत्तर [४]

दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्।

खानेपानीको पालो

अछामको एउटा गाउँमा पहिले पानी लिन एक घण्टा ओरालो झर्नुपर्थ्यो। गाउँकी सावित्री दिदीले टोलका आमाहरूलाई भेला गराइन्। सबैले मिलेर गाउँपालिकामा निवेदन दिए र आफूले पनि श्रमदान गर्ने वचन दिए। गाउँपालिकाले पाइप र ट्याङ्की दियो, गाउँलेले पर्म लगाएर खाल्डो खने र पाइप बिछ्याए। तीन महिनामा टोलको बिचमा धारा आयो। अहिले केटीहरू पानी बोक्न नजाने भएकाले बिहानै विद्यालय पुग्छन्। धाराको छेउमा एउटा सानो पाटीमा लेखिएको छ: 'पानी सबैको हो, पालो मिलाऔँ।'

क. पहिले गाउँलेलाई पानी लिन कति समय लाग्थ्यो?
ख. धारा ल्याउन गाउँपालिका र गाउँलेले के के गरे?
ग. धारा आएपछि केटीहरूलाई के फाइदा भयो?
घ. गद्यांशको गाउँ र कविताको गाउँमा कुन कुरा मिल्छ?

६ पदक्रम [२]

दिइएका आलङ्कारिक पदक्रमका वाक्यलाई व्याकरणिक पदक्रममा बदल्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

क. आयो रमाइलो तिहार। ख. खेतमा गोरु नार्छन् किसानहरू। ग. सुनौलो छ गाउँको बिहानी। घ. उड्यो आकाशमा सेतो बकुल्लो।

७ शुद्ध शब्द पहिचान [१]

दिइएका शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानी गोलो लगाउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

i. **क.** संगीत **ख.** सङ्गीत [०.५]
ग. सन्गीत **घ.** सञ्गीत

ii. **क.** सम्सार **ख.** सन्सार [०.५]
ग. संसार **घ.** सङ्सार

८ कविता लेखन [४]

'मेरो गाउँ' शीर्षकमा आठदेखि दश हरफको एउटा गद्य कविता रचना गर्नुहोस्।

योजना: एउटा दृश्यबाट सुरु — उपमा वा मानवीकरण — एउटा दोहोरिने पदावली — अन्त्यमा प्रश्न वा सम्बोधन।

९ सोच्नुहोस्

[४]

सोचेर तर्कसहित उत्तर लेख्नुहोस्।

कविले गाउँका अन्धविश्वास पनि देखाएका छन् र गाउँलेको मेलमिलाप र सिप पनि। गाउँको विकास गर्दा कुन कुरा जोगाउनुपर्छ र कुन कुरा बदल्नुपर्छ? तर्कसहित लेख्नुहोस्।